

Les fires de Santa Llúcia i els betlems

Diumenge es va celebrar a Amposta la 19a Fira de Santa Llúcia amb participació d'una seixantena de paradistes amb productes d'artesanía, alimentació i comerç, a més a més d'activitats relacionades amb el cicle nadalenc. El cap de setmana anterior es va celebrar la fireta a Tortosa, a l'entorn del carrer de la Rosa. N'hi ha també altres de similars a localitats de la zona com Tivissa, Móra, Roquetes o Campredó.

Josep Bayerri Raga,
Periodista

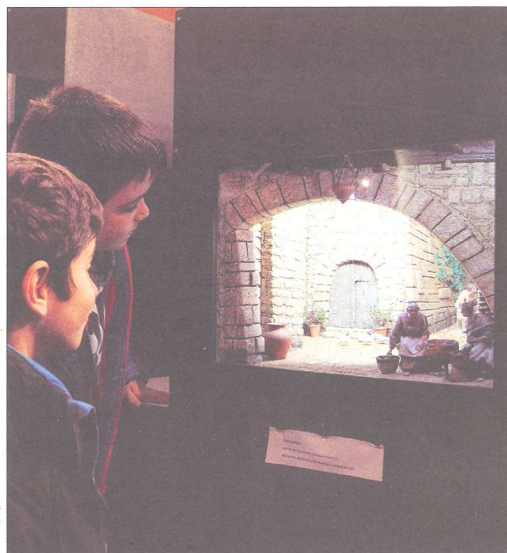

Aquestes firetes són de creació recent a diferència de la Fira de Santa Llúcia de Barcelona, que data del 1786. En un principi estava dedicada exclusivament a l'exposició i venda de figuretes de pessebre fetes a mà amb argila o cartó que compraven els fidels en sortir dels oficis religiosos a la seu bar-

celonina. A final del XIX s'hi afegiren altres productes i a les fires actuals al nostre territori hi ha de tot; també figuretes de betlem, encara que avui no en són l'element principal (algunes d'aquestes figuretes fetes en plàstic són, curiosament 'made in' Xina).

La representació del naixement de Jesús en un pessebre construït a les cases particulars es va generalitzar al segle XVI i a Catalunya s'estengué molt, fins al punt que

s'arribaren a crear les associacions de pessebristes; la primera, a Barcelona el 1863. A Tortosa es feien betlems a les esglésies, edificis públics, cases senyorials i altres llocs. Vergés Pauli escriu que un dels primers betlems exhibits a Tortosa fou a la planta baixa del palauet del comte de la Torre de l'Espanyol, a mitjan del segle XIX. Jo recordo, durant la meua infància, als anys 50, els betlems a Sant Francesc, als col·legis de les

La tradició del pessebrisme a Tortosa té ja 200 anys d'antiguitat. / N. CARO

XIV PREMI DE PINTURA FRANCESC GIMENO 2016

Exposició

Sala Antoni Garcia del Museu de Tortosa
Del 17 de desembre al 5 de març

Inauguració i lliurament del premi
el 17 de desembre a les 12.00 h

Horari de visita:
De dimarts a divendres, de 10 a 13.30 h
Dissabtes, de 16 a 18.30 h
Diumenges, d'11 a 13.30 h
Dilluns i festius, tancat

Organitza

Museu de Tortosa
HISTÒRIC I ARQUEOLÒGIC DE LES TERRES DE L'EBRE

Ajuntament
de Tortosa

Amb el suport de

Generalitat de Catalunya
Departament de Cultura

Diputació Tarragona

Ariadna Mangrané

Pablo Bellot
Daniel Berdala
Svantje Bußhoff
Alberto Gil
Mercè Hernández
Èlia Llach
Jan Monclús
Ivan Morales
Óscar Padilla
Albert Pinya
Edgard Plans
Javier Pretel
Ana Sánchez

Teresianes i la Consolació, al Roser i, especialment, el del Patronat, on ens quedàvem embadalits mirant com es feia de dia i de nit o com girava la burreta al voltant de la sínia movent el cap amunt i avall ("voltes més que la burreta del Patronat", deien als que passejaven per l'anella tortosina: coll de Sant Joan, carrers de la Unió, de Reus, la Llotja i d'en Carbó fins a la plaça de l'Àngel. A Barcelona deien: "Voltes més que el 29", en referència al tramvia de les Rambles). Hi havia també betlems a cases particulars com el que feia l'artesà senyor Cohí al seu taller del carrer dels Mercaders, vora la fusteria de Voltes, i a altres cases -algunes, molt humils-, a plantes baixes de la zona del Garrofer. Allí anàvem els xiquets en peregrinació: "Es pot veure el betlem?".

Els betlems tortosins antics es nodrien en bona part de figuretes procedents del taller de les germanes anomenades "les Lluquetes". Eren filles del mestre d'obres Josep Grifoll, que treballà en diverses construccions importants a la Tortosa d'aquells anys, com ara el passatge Franquet o la casa l'Alhambra tortosina, al carrer de la Rosa. Grifoll també era decorador i coneixia el modelatge i els materials de l'estuc, tant a l'ús durant els anys del pre-modernisme. Les seues filles, Pepa i Francesca, ja de petites s'afegien a

formar figuretes començant per les de Sant Francesc i després, tots els personatges del betlem. A la mort del seu pare el 1882, les germanes instal·laren el taller a la casa de la seua propietat, al número 18 del carrer de la Providència, al barri del Rastre. Allí es van dedicar a confeccionar i vendre figuretes durant mig segle, fins a la Guerra Civil. Van assolir tant de prestigi que eren sol·licitades d'arreu i enviaven remeses a diverses ciutats del país i, fins i tot, a Amèrica.

L'afecció al pessebrisme -els betlems en llenguatge col·loquial tortosí- va estar morta durant uns anys fins que es va reviuir a partir del 2007 amb la creació de l'Associació de Pessebristes de les Terres de l'Ebre, que des del 2012 convoca els concursos de pessebres i diorames i les corresponents exposicions amb treballs d'una extraordinària qualitat. Aquesta està instal·lada a la cripta del temple de la Reparació i es pot visitar.

Altament, a mitjan dels anys 70 es començaren a celebrar els pessebres vivents a diverses localitats (el de Tortosa, a l'absis de la Catedral). D'entre tots ells, el de Jesús, amb trenta anys d'antiguitat, és un dels més valorats de Catalunya. Es manté molt viu i compta amb 150 participants i una vintena d'espectadors diferents. ■